

Biologisten lääkkeiden käyttöönotto ja käyttö Suomessa

- Terveysthuollon käytäntöjä ja näkökulmia

Tässä vuosina 2013–2014 toteutetussa tutkimuksessa tarkastellaan biologisten lääkkeiden käyttöönottoon ja käyttöön liittyvää päätöksentekoa, käytäntöjä ja näkökulmia. Tutkimuksessa haastateltiin reuma- ja syöpälääkäreitä sekä sairaala-apteekkareita yliopisto- ja keskus-sairaaloissa eri puolilla Suomea. Lisäksi tarkasteltiin kirjallisia dokumentteja osana päätöksentekoa sekä biologisiin lääkkeisiin liittyviä kustannuksia. Tutkimuksen tulokset kuvaavat soveltuvien osin kalliita lääkkeitä koskevia ilmiöitä myös muilla erikoisaloilla.

Biologisia lääkkeitä on tullut markkinoille kiihtyvällä vauhdilla ja niillä on ollut merkittävä vaikutus sekä sairauksien hoitomahdollisuuksiin että lääkekustannusten nousuun viimeisen vuosikymmenen aikana. Uudet, kalliit lääkkeet tuovat päätöksentekijöiden ja yhteiskunnan eteen kysymyksiä lääkkeiden tehosta, turvallisuudesta, kustannusvaikuttavuudesta ja kohdentamisesta. Kalliiden lääkehoitojen käyttö yksilöä hyödyttävällä, yhdenvertaisella ja yhteiskunnallisesti kestäväällä tavalla asettaa entistä suuremman haasteen päätöksentekijöille ja väestölle tulevaisuudessa.

Käyttöönottopäätöksessä arvioidaan uuden lääkkeen asemaa sairauden hoidossa. Päätöksenteossa huomioidaan lääkkeen teho, turvallisuus, sairauden aiemmat hoitomahdollisuudet sekä hinta. Kaksikanavainen rahoitusjärjestelmä ohjaa valitsemaan korvattavia avohoito-lääkkeitä sairaalassa annettavien lääkkeiden sijaan, lääketieteellisesti hyväksytyissä rajoissa. Kaksikanavaisuus koetaan ongelmallisena.

Päätöksenteossa voidaan päätyä erilaisiin lopputuloksiin ja päätöksenteon aikataulut sekä prosessit voivat vaihdella. Yksilöt voivat tulkita ja soveltaa olemassa olevaa tietoa eri tavoin. Organisaatioiden linjauksilla ja paikallisilla tekijöillä kuten sairastavuudella, hoidon järjestämisen käytännöillä ja resursseilla on merkitystä päätöksenteossa. Vaikka erot päätöksenteossa eivät automaattisesti merkitse parempia tai huonompia hoitotuloksia, nousee tutkimuksen perusteella esille tarve yhtenäisille linjauksille kalliiden lääkehoitojen käytössä. Yhtenäiset linjaukset tukevat yhdenvertaisen hoidon toteutumista tulevaisuudessa.

Kalliiden lääkkeiden kustannukset lähestyvät organisaatioissa ja yhteiskunnassa rajaa, jolloin päätöksenteossa puntaroidaan entistäkin enemmän hoidollisia vaikutuksia, hintoja ja arvokysymyksiä. Päätöksenteon tueksi tarvitaan lisää tietoa kalliiden lääkkeiden vaikuttavuudesta, huomioiden lääkekustannukset osana sairauksien kokonaiskustannuksia sekä

elämänlaatua. Vaikuttavuuden tutkimuksessa kalliiden lääkkeiden käytön seuranta pitkällä aikavälillä ja erityyppiset lääketieteelliset, yhteiskunnalliset ja elämänlaadulliset mittarit antavat kokonaiskuvaa kalliiden lääkkeiden asemasta sairauksien hoidon kokonaisuudessa.

Kiitämme Kelaa tutkimuksen rahoittamisesta, yhteistyökumppaneita Fimeassa ja Itä-Suomen yliopistossa työhön osallistumisesta ja organisaatioita eri puolilla Suomea myönteisestä suhtautumisesta haastattelupyyntöihimme. Erityisen lämpimät kiitokset osoitamme kaikille haastatteluihin osallistuneille henkilöille.

Tutkimuksen laajempi loppuraportti julkaistaan Kelan Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia - julkaisusarjassa vuoden 2016 alussa.

Kuopiossa toukokuussa 2015

Merja Merikoski

Hannes Enlund